

F V R S

CAPITOLS, PROVISIONS, E

ACTES DE CORT FETS EN LO ANY M D LII. STAMPATS, E RVBRICATS AB REMISSIONS Y CONCORDANCIES DE DIUERSOS FURS Y PRIUILEGIS SOBRE AQUELLS ARA NOUAMENT ACOTADES.

MD



LII.

Foren impressos en la insigne y coronada ciutat de Valencia per Ioan de Mey Flandro,
En lo Any M D LV.

Furs y actes de cort fets y atorgats

Barle general, y altres qualseuol persones tenants carrech de iudicatura, quant los processos de les causes que deuant aquells se tractaran staran en punt de acord, y sera renunciat y conclus en aquells, iuxta foros, seu aliàs, super tota causa, sien tenguts y obligats a peticio verbal, o en escrits de les parts litigants, y qualseuol de aquells dir, e comunicar a les dites parts los punts, e dubtes en dret quels occorreran, e semblaran q̄ son necessaris, y mes essencials pera la decisió de dites causes: los quals dits dubtes en respecte dels dits supremo, e Real consell, e audiencia se hajen de donar per los reladors de aquelles, per part y ab parer de tots los dits doctores del dit supremo consell y Real audiencia. ¶ Plau a la Alteza en les causes ciuils ardues, a arbitre del President ab parer del consell, y que dure fins a les primeres corts.

¶ Que les execucions que fan en los tribunals de la ciutat de Valencia se facen a menys danys y despeses, y lo que para ser per porter nos faça per alguatzir.

Cap. XVI.



Tem Señor per quant les execucions que fan contra deutors, sien ordenades, e limitades, escusant (en quāt possible es) les demasiades despeses, e vexacions, si dites execucions nos fan per lo orde y forma disposits per los furs. E com se segueixca que alguns crehedors aspres y rigurosos obtenen cōmissions del portant veus de general governador, Barle general, e altres officials de la ciutat de Valencia, pera que dites execucions proceheixquen com en execucions Reals. E lo que pijor es, algũs de aquells per mes vexar los deutors, lo que ab vn porter porien fer procuren que faça ab alguatzir: lo qual porta ab si molta mes despesa de la que faria per medi de vn porter. ¶ Supliquen perço los dits tres braços sia merce de vostra Alteza prouehir, statuhir y manar que les execucions se facen conforme a la practica, e forma per furs y priuilegis statuhida y ordenada. E que les execucions que poran fer ab vn porter nos facen ab alguatzir. E si lo cōtrari sera fet, q̄ tota la execucio sia cosa irrita, e nulle. E q̄ lo tal executat en la forma de sus dita no puga esser cōpelit de pagar les despeses de la execucio. ¶ Ques guarden los furs sobre aço disponets, y comet al futur Loctinent general q̄s facen a meyns danys y despeses, y lo que para ser per porter que nos faça per alguatzir.

¶ Comissio feta al futur Loctinent general circa la subdelegacio del porter, e o jutge dels delmes en les ciutats, y viles Reals del regne.

Cap. XVII.



Tem Señor per quant moltes vegades venen a les ciutats y viles del regne de Valencia porters y cōmissaris del quis diu jutge dels delmes, que resideix en la ciutat de Valencia contra particulars persones de les dites ciutats, e viles ab grans y excessiues despeses: e lo que es pus fort, quant se sdeue hauer alguna questio, e diferencia entre los collectors dels delmes y primicies ab los vehins, e habitants de les dites ciutats, e viles, per minima, e de poca qualitat que sia, los dits vehins, e habitants de les dites ciutats, e viles son forçats anar a la dita ciutat de Valencia a fer juhi deuant lo dit porter, o jutge dels delmes: e moltes vegades se sdeue pagar lo quels es demanat encara que noy sien obligats, per no anar a la dita ciutat de València: perque moltes vegades, e quasi continuament pusjen mes les despeses, dans, e destorbs, e defatents que sostenen en anar a València que no es lo que paguen. E per dita raho per fugir de les dites riguroses execucions, y scufar dits dans, e despeses molts dels vehins y habitants de les dites ciutats y viles Reals sen van a habitar, y habiten en terres de barons, hon nos fan, nis atenten fer semblants execucions, en gran dan del Real patrimoni de la Mag. Per obuier los quals dans tots los qui son stats porters, o jutges dels delmes fins al que huy es continuamēt han tengut subdelegat en cascuna de les dites ciutats, e viles Reals: lo qual en son cas exercia lo offici del dit porter dels delmes, scufant tots los sobredits dans, y axi mateix feya les execucions ab moderades despeses. ¶ Perço supliquen los dits tres braços sia merce de vostra Alteza prouehir y manar al porter, e o jutge que huy es, e per temps sera dels dits delmes que sots moltes, e grans penes, e priuacio de offici subdelegue, e haja de tenir vn subdelegat vehi y habitador de cada vna de les dites ciutats, e viles del dit regne, pera que en nom y loch de aquell puga determinar les questions y diferencias que seran entre los dits vehins, e habitants de les dites ciutats, e viles, e los arrendadors, e collectors dels dits delmes y primicies, almenys fins en summa de quinze sous en jus.

¶ Sa Alte

per lo sereniss. princep don Phelip. Fol. iiii.

¶ Sa Alteza ho comet al futur Loctinent general que ho veja, y proucheixca com conue, y lo prouehit per aquell dure fins a la conclusio de les primeres corts.

¶ *Del jurament exbigidor per lo Governador, o Loctinent de aqll a requesta dela part conuenguda sobre les cessions, e donacions frauduloses fetes a viudes, e pubils.*

Cap. XVIII.

Tem Señor com de cascun dia se facen cessions, e donacions frauduloses a viudes, e pubils per traure les persones cōtra quis fan de son propi for y jurisdicctio, causant los moltes vexaciōs y despeses: per euitar los quals fraus conue que les tals viudes, e pubils, o los curadors de aquells, e los donadors, e cedents ans de esser oydes les dites viudes, pubils, e curador de aquells juren que les dites donacions, o cessions no son fictes, ni simulades, ni fetes en frau: E si nou juraran los dits cedents, donadors, cessionaris, e donataris que nols sia donada audienca, ne administrada justicia. ¶ Supliquen perço los dits tres braços sia merce de vostra Alteza prouehir, e manar (segons es dit) al Governador y Loctinent de aquell que a requesta de la part conuenguda per son offici exegeixca lo dit jurament. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ *Que lo Loctinent de governador della Xuquer auant a les viles Reals que recauben en dita gouernacio per algun cas criminal y arduo no puga demanar dietes algunes als justicies, e jurats de les dites viles.*

Cap. XIX.

Tem Señor com seguintse algun cas criminal y arduo en algunes viles Reals, que recauben en la gouernacio della Xuquer los justicia y jurats de dites viles, parexentlos que la qualitat del delict require que lo Loctinēt de governador ne tinga noticia, lin donen auis: y aquell per cumplir ab son offici, va a la dita vila ab son assessor y ministres: y apres de hauer procehit en lo que li par que cumple a son descarch força a les dites viles en pagarli dietes: lo q̄ es contra tota justicia, puix los jurats de dites viles nol requiren, nil demanen sino sols li donen noticia de la qualitat del delict, y de les persones delinquents. ¶ Supliquen perço los dits tres braços sia merce de vostra Alteza prouehir y manar q̄ lo dit

Loctinent de governador anant a alguna vila per auis dels justicia, e jurats de aquella no puga demanar dietes algunes, altrament los dits justicia, e jurats per scufar semblant vexacio dexaran de donar auisos de hon se seguira impunitat de alguns delinquents. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ *De la reformatio dela pragmatica feta en les corts de Monço del any M D xlvij. sobre la creacio de notaris.*

Cap. XX.

Tem Señor com en lo any vint y huyt p lleuar los abusos ques feyen en les creacions dels notaris, sa Mag. feu vna pragmatica, confermant los furs y priuilegis disponents, e ordenants la forma, e creacio dels dits notaris, e millorant algunes coses, e per esser dubtosa en alguns caps: encara que per la major part fos molt vtil, e salutifera pera la vtilitat publica vostra Alteza en les corts del any mil cinchcents quaranta y set reuoca aquella: per causa de la qual reuocacio apres se son fetes moltes creaciōs de notaris, en gran numero, y de persones perventura no tan sufficients, ni ab les qualitats per fur requestes: per hon se es coneguda la gran falta que la dita reuocacio ha causat, y com per experiencia se sien conegurs los defectes que en dita pragmatica eren: e tenint noticia de aquells se puga millorar, de manera que la creacio deis notaris se faça conforme a furs y priuilegis, y ab les qualitats requestes. ¶ Supliquen los dits tres braços sia merce de vostra Alteza reuolidar la dita pragmatica ab les correctiōs, e addicions en aqlla fetes: la qual es del tenor seguent.

Reformatio Pragmatice creationis notariorum.

¶ *Super eodem.*

Cap. XXI.

Nos Don Carlos. &c. Com en la examinacio, e creacio dels notaris de la nostra ciutat de Valencia sia statuyda certa forma y manera per diuerses disposicions de furs de la dita nostra ciutat y regne de Valēcia atorgats per los alts Reys de Arago, de memoria indelible, antecessors nostres, e senyaladament per dos furs del alt Rey en Iaume, situats en Rubrica de notaris, los capitols sise, e sete, e per vn altre fur del alt Rey Namfos primer, situat en Rubrica de notaris, lo capitol primer, e per vn altre fur del Rey en Marti, en Rubrica de notaris, capitol

A iiii huyte,

Furs y actes de cort fets y atorgats

huyte, que comença. Los examinadors, o corrigidors dels notaris. &c. E axi mateix per vn altre fur del dit Rey en Marti, Rubrica de notaris, que comença. Lo notari qui de aci auant sera creat. &c. En la examinacio, e creacio deffus dita, no obstant los dits furs se sien fetes, his facen algunes vegades molts abusos, axi en differir lo examen, e creacio de notaris, a aquells qui dignament ho merexen, com en conferir la dita auctoritat a persones indignes, que no tenen la habilitat, ni les condicions contengudes en dits furs, e aço se causa per differir als dignes lo dit examen, e creacio: lo que redunda en dan de la republica, y de aquells que son merexedors de la dita auctoritat. Per tant volent obuiar als dits abusos, e donar forma a la obseruança de dits furs en la dita creacio de notaris. A supplicacio dels dits tres braços del regne de Valencia, zelant lo be, e vtilitat de la dita Republica a nostra Mag. humilment feta, ab tenor de la present nostra pragmatica, e sanctio statuum, e ordenam, volem, e manam que los damunt dits furs, iuxta la serie y tenor de aquells, de la primera linea fins a la darrera inclusiuè, sien ad vnguem obseruats, sots incorrimment de nostra ira, e indignacio, e pena de mil florins de or de bens dels contrafahents exigidors, e a nostres Reals cofrens applicadors, e per donar orde, e deguda forma a la obseruança de dits furs statuhim, e perpetualmēt ordenam, prouehim, e manam sobre les dites coses esser fetes, e seruades les coses següents.

¶ *Super eodem.*

Cap. XXII.

L Primerament prouehim, statuhim, e manam que de aci auant cascun any perpetualment lo iusticia en lo Ciuil, y los sis examinadors, qui segons la forma dels dits furs han de entreuenir en la dita examinacio, e creacio de notaris, proprio motu, no sperant esser instats, o requests per persona alguna dins lo any de lurs officis, ço es, de la festa de pasqua de Resurreccio, fins a la festa de pasqua de Pentecostes sien tenguts, e obligats assignar dies, e loch pera examinar, y crear notaris de la dita ciutat de Valencia: y en lo dit temps facen cascun any fins en numero de sis notaris dels jouens, ques trobaran mes antichs en practica de art de notaria, e tinguen totes les condicions que per furs del present regne de Valencia han de tenir.

¶ *Super eodem.*

Cap. XXIII.

Tem per donar forma y orde en lo numero dels sis notaris que se han de fer dels jouens que seran mes antichs en la practica de notaria statuhim, e ordenā que los majorals del collegi del art de notaria facen, e sien tenguts fer vn libre, en lo qual continuen, e sien tenguts scriure, e continuar los jouens quis posaran a practicar de art de notaria en axi que en lo dit libre hajen a scriure, e continuar lo dia, mes, e any en lo qual lo dit joue començara a practicar en casa de algun notari en esta forma, ço es, q̄ lo notari qui pendra lo dit joue en casa sua, e lo dit joue hajen de venir dauant los dits majorals, pera fer continuar en lo dit libre lo dia en lo qual lo dit joue entra a practicar de notaria: los quals notari, e joue mijançant juramēt per aquells prestador en mans dels dits majorals, facen relacio del dia q̄ lo dit joue entra a practicar de notaria ab lo tal notari ~~manifist~~, e dormint en la casa. Aço entres que al dit joue que entrara de nou a practicar no li correga lo temps de dos anys de practica si no del dia que sera matriculat en la forma sobredita, encara que lo notari, e joue affermen ab jurament que ans del dia ques matricula ha practicat: la qual practica se entenga solament del temps que lo tal joue sera stat en casa del notari ab qui practica menjant y dormint. E per lo semblant si lo dit joue exira de casa del dit notari hon primer sera entrat a practicar, y se volra mudar a practicar ab altre notari, lo dit notari de casa del qual exira lo dit joue, en temps ab lo dit joue sien tenguts venir deuant los dits majorals, peraques continue en lo dit libre lo dia que lo dit joue exira de practicar de casa del primer mestre ab qui primer sera entrat a practicar, e lo dia que sera entrat a practicar ab lo segon notari: totes les quals coses se facen mijançant jurament, segons dit es, prestador per los dits notari, e joue. La qual diligēcia, e notificacio se haja de fer dins quinze dies apres que lo tal joue sera exit de casa del primer mestre, e si nou fara nos puga alegrar de practica alguna, sino del dia que sera entrat a practicar de notaria ab lo segon mestre. Declarant que si lo mestre ab lo qual tal joue practica morra que en tal cas se stiga a jurament del joue lo manifest del dia de la mort de son mestre, puix se faça dins quinze dies apres de la mort de aquell. E si entra a practicar en casa de altre notari, lo manifest se faça segons de

sus es



Tabula fororum in

villa Montiffoni sub anno millesimo
quingentesimo quinquagesimo
secundo editorum.



*V*e sia scrit per sa Alteza al Inqui-
sidor general pera que se prenga as-
sento en lo q̄ fonch supplicat en les
corts del any M. D. xlvij. q̄ en cars
de confiscacio la senyoria vtil sia cō
solidada ab la directa. fo. j.

Ampliacio del priuilegi del dret de amortizacio a-
torgat a les selesies dels nouament conuertits en les co-
ses pies surs a les primeres corts. fo. j.

Que los arbitres de les contencions no puixen rebre
lo salari fins tant hagen posat la sentencia en poder del
scrinia, y en les causes dels miserables prouada la mise-
rabilitat no sia rotada. La declaracio. fo. j.

Que los furs disponents circa la prosecucio y deser-
cio de les correccions sien seruats en les reuisions dema-
nades en la Real audiencia, axi com en los tribunals
inferiors. fo. j.

Que los officials Reals, y de la Generalitat, y de la
ciutat de Valencia, y de les altres ciutats y viles Reals
del regne no puixen ser arrendadors dels drets de aque-
lles. fo. j.

Que si algun jutge, o doctor del Real consell, o As-
sessor sera donat per suspecte no puixa assistir, ni esser
al votar la causa, en la qual sera donat per suspecte, ex-
ceptat en les causes patrimonials. fo. ij.

Que los furs ab los quals es dispost que los Cauallers
cōuocats per sa Mat. sien saluos y segurs per dit guat-
ge sien guardats. fo. ij.

Que los que volran dir dita en lo dret de General de
la sal sien tenguts posar en poder dels Deputats huyt
mil lliures, en la forma cōtenguda en lo present fur. fo. ij.

Que les assignacions ques fan en les causes ques
traçten processalment, axi en la audiencia, com en los
altres tribunals de la ciutat y regne de Valencia sien tol-
tes. fo. iij.

Que en les causes ciuils ardues a arbitre del Presi-
dent de la Real audiencia, ab parer del consell, se do-
nen los puits, e duptes en dret quels occorreran, a peticio
verbal de les parts litigants. fo. iij.

Que les execucions ques fan en los tribunals de la
ciutat de Valencia se facen a menys danys y despeses,
y lo q̄s pora ser per porter, nos faça per alguat. fo. iij.

Comissio feta al Loclinent general circa la subdele-
gacio del porter, e o jutge dels delmes en les ciutats, e vi-
les Reals del regne. fo. iij.

Del jurament exhibidor per lo Governador, o Lo-

clinent de aquell sobre les cessions, e donacions fraudu-
loses, fetes a viudes, e pobils. fo. iij.

Que lo Loclinent general della Xuquer, anant a
les viles Reals per algun cars no puga demanar dietes
algunes als justicies, e lurats de les dites viles. fo. iij.

De la reformacio de la pragmatica sobre la creacio
de notaris. fo. iij.

De les penes imposades als qui frauden ab los pesos
y mesures, axi en la ciutat de Valencia, com en tot lo
regne. fo. vij.

De la fortificacio, e guarda del present Regne, del
procehir del nou imposit de la seda. fo. vij.

Supplicacio feta a sa Alteza q̄ los bens, e roba dels
Moriscos per crim de heretgia, no puixen ser confi-
scats. fo. viij.

Del orde ques deu obseruar per los scrinians de les
causes ques traçten, axi en la Real audiencia, com en
los altres tribunals circa los salaris de les scriptures, y
processos. fo. ix.

Que la presa ques fara de Moros, e Turchs de allē
de en les mars del present Regne sia per als qui la fa-
ran, frāca de quint, e de qualscuol altres drets Reals,
per temps de dos anys. fo. ix.

Que circa la execucio de les lettres del consell dels
ordens concernents lo Mestre y religio de Monte sa, los
officials Reals prouehexque conforme a furs, y justi-
cia. fo. ix.

Del auis remes per sa Alteza al Loclinent general
que per aquell li sia fet circa les coses concernents la ju-
risdichio dels Inquisidors, exceptat lo que ha respecte al
crim de heretgia. fo. x.

Que circa la euocacio de les causes de quina suma
puixe ser euocades, sia seruat lo fur de les corts del any
M. D. xlvij. y que dure fins a les primeres corts. fo. x.

Que lo portantveus de general Governador, e Lo-
clinent de aquell, dexa lo riu de Vxo, y della lo riu de
Xuquer visiten lo Regne a ses despeses, sens fer se fer
la despesa, per temps de tres dies. fo. x.

De la prouisio de la sal en les ciutats, e viles del Re-
gne. fo. x.

Que lo Mestre Racional dins quaranta dies apres
que algun Caualler, o Ciutada haura finit son offici de
justicia, o Mustasaf, los compeleixca a donar compte
de la sua administracio, e finir dit cōpte dins quatre me-
sos: altrament puixen esser elegits en los dits officis pu-
blichs. fo. x.

Que los furs ab los quals los Militars tenen facultat
de poder guerrear sien guardats. fo. xj.

Quels apotecaris apres de lurades les medicines
dins vn any demanen lo preu de aquelles, e ques orde-
nen les receptes en Lati, ab dia, mes, e any. fo. xj.

Que en les quantitats degudes per la Regia cort a les

Tabula.

viles de Morella, Castello, Vilareal, y Borriana consignades en alguns clauaris del bras Militar del any M. D. xxxiiij. se obserue lor de contengut en lo present acte de cort. fo. xj.

Que los furs disponents de la immunitat de la Iglesia sien seruats etiam en la vila de Capdet. fo. xj.

Que los furs, e priuilegis disponents circa lo guiatge de vitualles sien sens ningun abus obseruats. fo. xj.

Que circa lo orde de la eleccio dels officials de la Diputacio, ates que y ha litis pendencia lo proces ab breuetat sia instruhit, e per lo Locliment general sia remes a sa Alteza causa recognoscendi. fo. xj.

Que lo Regent, e doctores del Real consell se abstinguen de euocar les causes decimals, e premicials, sino en cars q̄ de justicia se puxen, e dejen euocar. fo. xj.

Que lo acte de cort, e cõcordia entre la ciutat de Valencia, e los habitants delloch de Puçol circa la solucio de la sisa del vi sien guardats. fo. xj.

Que en delict de trencament de pau, e treua les penes per raho de aquell imposades no puxen esser composades, ni remeses: ans sien reseruades a sa Mag. o a sa Alteza, e no a ningun altre jutge, ni official. fo. xij.

Prouisio circa la egualtat de la exaccio del Real de la sal en lo regne de Valencia. fo. xij.

Que lo Portantveus de general gouernador en ma, e poder del qual es secrestada la jurisdiclio criminal de Benicarlo, e Vinaros puixa subdelegar, e cometre lo exercici de aquella al Locliment de gouernador, des a lo riu Duxo, e no a altra persona. fo. xij.

Prouisio del aduertiment que han de tenir los Presidents dels consells, y Locliment general circa la cobrança dels drets, e rendes de la ciutat que no patixquen dany algu, e sien assaorides. fo. xij.

¶ Finit tabule.

2 Furs, Capitols, Prouisions, e Actes de cort

FETS PER LO SERENISSIMO DON PHELIP

Princep, e primogenit de la C. R. Mag. del Emperador y Rey nostre
Señor, e Governador general dels regnes de la corona de Arago. &c.

En les corts generals per aquell celebrades als regnicols de la
ciutat, e regne de Valencia, en la vila de Monço, en lo
Any

M. D. LII.



OS PHILIPPVS
Dei gratia Princeps Astu-
riarum & Gerundæ. &c.
Primogenitus regnorum
Castellæ, Aragoni, Legio-
nis, vtriusque Siciliæ &c.
Gubernator generalis re-

gnorum coronæ Aragonum, Dux Montisalbi,
& dominus ciuitatis Dalagorij. Cum in curiis
generalibus per Cesaræam Maiestatem vltimò
conuocatis, & per nos celebratis, & continuatis
in villa Montifsoni omnibus incolis regnorū
coronæ Aragonum cismarinorum per Nos de
voluntate, consensu, laudatione, & approbatio-
ne curiæ Valentix regni nonnulli Fori, Actus
curiæ, Capitula, & Prouisiones editis & factis
fuerintq; iuxta ordinem hucusq; assuetum per
Prothonotarium & Conciliarium suæ Maie-
statis & nostrum nobilem Michaellem Climen-
tem de mandato nostro in scriptis redactis, &
bulla plumbea (vt moris est) sigillatis, dari &
tradi habent iuratis ciuitatis Valentix. Quos
quidem Foros, Actus curiæ, Capitula, & Proui-
siones, sic, vt prædicitur, in publicam formam
redactis per eundem Prothonotarium suæ Ma-
iestatis, & nostrum eis tradi mandauimus: quo-
rum tenores sic se habent:

¶ Capitols offerts per los tres braços en
les presents corts.

2 Molt alt, y molt po- deros Princep y Señor:



Os tres braços Ecclesiastic, Mi-
litar y Real del vostre regne de Va-
lencia humilment offiren a vostra
Alteza los capitols infra següents:
Supplican sia merce de aquella manar los pro-
uehir, e decretar segons que en cascu de aquells
respectiuament se conte.

¶ Que sia scrit per sa Alteza al Inquisidor general
pera que ab tot effeçte se prenga assento en lo que
fench supplicat y decretat en les corts del any M.
D. xlvij. que en cars de confiscacio la señoria vtil
sia consolidada ab la directa.

Cap. I.



Primerament Señor a sup-
plicacio dels dits tres bra-
ços en les corts vltimo lo-
co celebrades p vostra Al-
teza en lo any mil cinch-
cents quaranta y set fench
prouehit que los furs del
regne de Valencia, ab los quals se dispon que la
vtil señoria de qualseuol terra, casa, o heretat
en cas de confiscacio per raho de crim de lesa
Mag. heretgia, o altres, sia consolidada ab la di-
recta sien guardats, e obseruats: e que vostra Al-
teza per major firmitat dela obseruacio de aqlls
manaria prouehir ab lo Reuerēdiss. Inquisidor
general, e cōmissari Apostolich que fermas en
lo dit fur, e que feta cōclusio se scriurien lletres
e prouisions necessaries als Inquisidors de la he-
retica prauitar del dit regne de Valēcia, e al jut-
ge dels bens confiscats, e receptor de aquells, pe-
ra que ab tot effeçte guarden, e obseruē los dits
furs. E com fins a huy no se haze donat, e pres lo
dit assento ab lo dit Reuerēdiss. Inquisidor ge-
neral, ni sien scrites les dites lletres conforme a
la decretacio Real feta al peu del dit fur. ¶ Per
ço los dits tres braços suppliquen sia merce de
vostra Alteza per execucio de dita decretacio
manar, e donar obra ab tot effeçte ques prenga
lo dit assento ab lo dit Reuerēdissimo Inquisi-
dor general, y se scriguen les dites lletres segōs
q per los dits tres braços fench supplicat, y per
vostra Alteza prouehir y decretat. ¶ Plau a sa
Alteza.

¶ Ampliacion del priuilegi del dret de amortizacio
atorgat a les sglesies dels nou convertits en les coses
pies, fins a les primeres corts.

Cap. II.

A Item Se

Furs y actes de cort fets y atorgats

NTem Señor com per lo que conue al seruey de Deu, e perque los Moriscos del regne de Valècia poguesen fer millor instruhits en la nostra sancta fe catholica per la Mag. ab auctoritat Apostolica se han fet noues rectories y beneficis curats, e la Mag. feu gracia y merce del dret de amortizacio a aquell pertanyent de qual seuol bens y rendes se donassen y applicassen a dites rectories y beneficis curats, y per la dotacio de aquells, y com moltes persones axi dels nouament conuertits, com altres per deuocio vullen dexar algunes heretats, o rendes pera vestiments, ornamentals, e fabriques de les Sglesies de dites rectories, e beneficis curats com encara pera anniuersaris perpetuats, e misses, e pera fer dir, e celebrar altres suffragis en dites Sglesies: lo que dexen de fer per causa del dit dret de amortizacio. ¶ Perço los dits tres braços suppliquen sia merce de vostra Alteza, ampliant lo dit priuilegi, fer gracia, merce y charitat del dit dret de amortizacio de qual seuol bens y rendes se dexaran in futurū pera la fabrica y ornamentals com encara pera anniuersaris perpetuats, misses, y altres suffragis se faran en dites Sglesies. ¶ Plau a la Alteza fins a les primeres corts.

¶ Que los arbitres de les contencions no puguen rebre lo salari fins hagen posat la sentència en poder del scriua. E en respecte dels miserables, prouada la miserabilitat no sia retardada la declaracio.

Cap. III.

NTem Señor com segons diuersos furs, e priuilegis del vostre regne de Valencia en les causes de contencions de jurisdiccions que tracten entre los officials Ecclesiasticos y Reals sia prefigit temps cert dins lo qual les dites causes han de esser decidides y determinades: lo q̄ en moltes maneres es stat abusat, differint la decisio de dites causes, e sent aquelles quasi immortals e aço a causa que los arbitres que les han de determinar reben lurs salaris immediadament apres de formada la contencio, e ans de ordenar sentència en aquelles, y en les que no poden rebre salari, com son les causes de persones miserables ab molta difficultat se pot obtenir ques faça declaracio per dits arbitres. ¶ Suppliquen perço los dits tres braços que per vostra Alteza sia prouehit que los dits furs y priuilegis sobre aço disponents sien ad vnguem seruats. E q̄ los

dits arbitres no puixen rebre los salaris per los dits furs statuhits fins tant la sentència, o declaracio per aquells fahedora en dites causes stiga posada en poder del scriua, o scriuans de aquelles, y que si en les causes de les dites persones miserables no sera declarat per los dits arbitres dins lo temps per los dits furs y priuilegis statuhit immediadament passat dit temps sia vist esser declarat en fauor de la Sglesia. & incontinenti lo jutge secular sia tengut de remetre lo tal coronat al jutge Ecclesiastic, o sobreseure en lo proces que contra aquell se fara respectiuament. ¶ Ques guarden los furs sobre aço disponents, e que los arbitres no puguen rebre lo salari fins tant que la sentència sia posada en poder del scriua. E quant als miserables sia Alteza mana que prouada que sia la miserabilitat conforme a justicia no sia retardada la declaracio en manera alguna per los arbitres fahedora per raho del salari ni altres despeses.

¶ Que los furs disponents circa la prosecucio y desercio de les correccions sien seruats en les reuisiones demanades en la Real audiencia axi com en los tribunals inferiors.

Cap. IIII.



NTem Señor jatsia ab diuersos furs sia prouehit acerca de la prosecucio de les correccions que demanen per les parts litigants de les prouisions interlocutories q̄s fan per los jutges de la ciutat y regne de Valencia: empero per quant les dites disposicions forals en alguna manera se han abusat, de hon les causes no tenen aquella expedicio que deuriem, senyaladament en la Real audiència, ahon sots pretenso que en aquella no corren fatals les parts, moltes vegades animo differendi demanen dites reuisiones, e no proseguixen aquelles. E axi les dites causes stan supplantades, e son retardades en gran dan dels litigants. ¶ Suppliquen perço los dits tres braços que sia per vostra Alteza prouehit que lo que sta disposat per los dits furs en respecte de la prosecucio de les correccions que demanen de les dites prouisions que fan per los jutges inferiors se haja de seruar y serue en sguart de les reuisiones que demanaran de les prouisions que faran per la dita Real audiència, e particularment per los doctores de aquella: y que en tots los casos en los quals les dites correccions son hagudes per desertes per lo semblant sien desertes les reuisiones que demanaran en dita

De hie materia vide in tit. de iurisdic. oim iudi. fo. lxx. et supra libro iij. vbi latissime habes hoc foros & priuileg. 84.

Circa hanc materiam correccionū & reuisionū vide in tit. de appellationibus fo. clxxij. lib. vj.

en dita Real audiencia en les causes que de huy auant se començaran, e no en altra manera.

¶ Plau a sa Alteza.

¶ *Que los officials Reals, e de la Generalitat, e de la ciutat de Valencia, e de les altres ciutats, e viles Reals del present regne no puxen per si, ni per interposades persones via directa, ni indirecta esser arrendadors dels drets de aquelles.*

Cap. V.



Tem Señor per quant los officials Reals de la dita ciutat y regne comunamēt axi per raho de lurs officis, cō aliàs son persones poderoses, y als quals se ha de tenir respecte y reuerencia, per hon no conue que aquells sien arrendadors, o tinguen part en los arredaments de dita ciutat. ¶ Supliquen perço los dits tres braços sia per vostra Alteza prouehit que loedits officials Reals per si, ni per interposades persones, directament, o indirecta no puxen en manera alguna arrendar los drets de la generalitat, ni los drets Reals, ni los drets de la ciutat. E per lo semblant que los officials de la dita Generalitat, e de la casa de la Diputacio no puxen per se, nec per interpositam personam via directa, nec indirecta arrendar, o participar en los drets de dita Generalitat. Et etiam que los jurats, e altres officials de la dita ciutat, no puxen (segons dit es) arrendar, ni tenir part en los drets de la dita ciutat. E aço se entenga y haja loch en totes les altres ciutats y viles Reals del dit regne. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ *Que si algun jutge, o doctor del Real consell, o Assessor legitimament sera donat per suspecte no puxa assistir, ni ser present al temps ques votara, o tractara de la causa exceptat en les causes patrimonials.*

Cap. VI.



Tem Señor cō segons fur, & aliàs sia cosa molt perillosa litigar dauant jutge sospitos, per la qual raho etiam la presencia, e assistencia de tal jutge es molt odiosa per la part que ha allegat, e verificat dites sospites, les quals etiam causen gran indignacio en lo dit jutge. ¶ Supliquen perço los dits tres braços que sia per vostra Alteza prouehit que tota hora, e quāt algun jutge, o doctor del Real consell, o assessor legitimament, & seruatis seruandis, sera donat per suspecte, e com a tal sera

remogut, que lo tal jutge, doctor, o assessor no puxa assistir, entreuenir, ni ser present al temps ques votara, o tractara de la causa en la qual aquell sera donat per suspecte. ¶ Plau a sa Alteza, exceptat en les causes patrimonials.

¶ *Que los furs ab los quals es disposít que los cauallers conuocats per sa Mag. sien saluos, e segurs per dit guiatge sien obseruats.*

Cap. VII.



Tem Señor per quant per fur del Alt Rey en laume conquistador, situat fors la Rubrica de guiatges, y lo qual comença. Tots los cauallers. confermat ab altres diuersos furs sta disposít, statuhit y ordenat que tots los cauallers que per manament de sa Mag. o de vostra Alteza seran cridats, o conuocats sien saluos, y segurs axi en anant, com en stant, com en tornant: la qual disposicio es axi mateix conforme a raho, e justicia: per hon es molt necessari que lo dit guiatge per lo dit fur introduhit sia de tot en tot & ad vnguē obseruat. ¶ Supliquē perço los dits tres braços sia prouehit per vostra Alteza que lo dit fur, e qualseuol altres sobre aço disponents sien inconcussament y en tots casos, temps y loch, y en qualseuol persones custodits y guardats, e que contra aquells no puxa esser res fet: e que per qualseuol cosa en contrari feta no puxa esser derogat als dits furs, ni aquella puxa esser treta en vs ni en consecuencia: ans los dits furs, no obstant lo dit abus sien, resten, y romanguen en sa plenera força, eficacia y valor. ¶ Ques guarden los furs sobre aço disponents.

¶ *Que los qui volran dir dita en lo dret del General, axi del margallo com de la fillola de la sal sien tenguts posar en poder dels Diputats huit milia lliures en la forma contenguda en lo present fur.*

Cap. VIII.



Tem Señor com en lo temps de la subastacio, e venda ques fa calcun trienni dels drets del General de la ciutat y regne de Valècia moltes vegades se ofereixen dificultats y treballs als Diputats y altres officials del dit General sobre la acceptacio y habilitacio de les dites se entenen a dir en dits drets, e seguretat, e fermances de aquelles: lo que redunda en dany, e perjuhi de dita Generalitat, per scufar lo qual, e perque los dits drets

A ij se puxen

Hos foros habes in titu. de guidatico. ca. xvj. xvij. et xvij. fo. cc. xxxi. lib. ix.

De illis suspi-
tionibus iudi-
cum et assesso-
rum vide pri-
uilegia in cor-
pore priuile-
giorum, scilicet
in fo. cxj. e. xl.
et liij. et fo.
cxxxij. cap.
cxxxv. §. ij.

De hac mate-
ria Generalis
vide in extra-
uaganti fo. xl.
latij. m.

Furs y actes de cort fets y atorgats

se puxen arrendar a la seguretat que conue.

¶ Supliquen los dits tres braços a vostra Alteza sia ordenat q̄ tota hora, e quant alguna persona particular, o companyia de qualsseuol persones que volra dir en los drets del dit general offerira, presentara, e posara en poder dels dits Diputats per seguretat de la dita, o dites que diran en dits drets huyt milia lliures en contants, o en la taula de Valencia a dita, e solta dels dits Diputats, o del sindich del dit General, o en cartes de tants censals carregats sobre lo dit General, o Valencia, o part sobre lo dit General y part sobre Valencia. La propietat dels quals prenga summa de les dites huyt milia lliures, de les q̄ls sera fet quitament, e nou carregamēt al sindich del dit General, per seguretat del dit arrendament, e obseruacio dels capitols de aquell, en tal cas la dita, e dites de la dita persona, o companyia, ipso facto sens altre examen sien hagudes per habilitades per los dits Diputats, e la dita persona, o companyia puxen dir en los drets del General axi del margallo com de la fillola de la sal: e no puxa ser repellida en manera alguna.

¶ Plau a sa Alteza.

¶ *Super eodem.*

Cap. IX.

Tem Señor perço que molt millor y ab mes maturitat se faça lo de sus dit examen, y habilitacio de les dites, o seguretat de sus dites. ¶ Supliquen los dits tres braços que per vostra Alteza sia prouehit que la dita persona, o persones, companyia, o cōpañies que volran dir en los dits drets puxen fer la deffus dita offerita presentacio, e posicio de les huyt milia liures en cōtants en taula, o censals, segons es dit en lo precedent capitol del endema del dia de sanct loã del mes de luny fins a la publicacio de la crida fer y publicar acostumada de prouisto dels dits Diputats per la lonja dels mercaders, e cantons de aquella, ans de la venda, e liurament dels dits drets exclusiuē. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ *Super eodem.*

Cap. X.

Tem Señor com se poria seguir que alguna persona, o cōpanyia la dita de la qual fos segura, e bona, no tingues censals sobre lo General, o Valencia en propietat de les dites huyt milia lliures, dels

quals al temps que enten a dir en los dits drets se haja fet nou carregamēt al sindich del dit General, com de sus es dit en los precedents capitols, perço perque lo dit General abunde de arrendadors. ¶ Supliquen los dits tres braços a vostra Alteza sia prouehit que si la dita persona, o persones: companyia, o companyies lliurara, e lliuraran en poder dels dits Diputats, o depositaran en la taula de Valencia a dita, e solta de aquells, o del dit sindich quatre milia lliures en contants: e presentaran, e lliuraran als dits Diputats cartes de censals sobre lo General, o Valencia, o part sobre lo General, e part sobre Valencia en la dita quantitat de huyt milia lliures los quals sien de vn titol, o dos tan solamēt sens empara ni vincle algu dels quals se puixa fer quitament, e carregament: la tal persona, o persones: companyia, o companyies sia ipso facto sens altre examen haguda per habilitada pera dir en los dits drets: empero que nos cloga la venda, e no faça iurament de aquells a la dita persona, o companyia fins tant ab tot effecte sia fet quitament, e nou carregament dels dits censals, e de cadahu de aquells al sindich del dit General: fet lo qual, e lliurades les cartes dels dits censals als Diputats, y no en ans, ni en altra manera se puixa cloure, e fer la venda, e lliurament dels dits drets. E en lo dit cas se restituheixquen, e hajen de restituhir les dites quatre milia lliures a la dita persona, o companyia per la qual seran stades depositades en la dita taula, o lliurades als dits Diputats. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ *Super eodem.*

Cap. XI.

Tem Señor per prouehir q̄ la venda, e lliurament dels dits drets nos differeixca mes del que conue. ¶ Supliquen los dits tres braços sia per vostra Alteza prouehit y manat que en cas que paregues als Deputats y officials de la dita generalitat, als quals se sguarda que los dits drets se deuen vendre y lliurar per lo preu e dita que haurā dit en aquells alguna persona, o companyia de les de sus dites: los censals de la qual no seran encara nouament carregats al sindich ab acte rebedor per lo scriua de dita generalitat requereixca a la dita persona, o companyia que dins sis dies immediatē apres següents haja complidament depositat huyt milia lliures, o fet nou carregament dels dits censals, e liurat les cartes de aquells als dits Deputats, com de

super es

super es stat dit. En altra manera passars los dits sis dies los dits Deputats puixen fer subastar, vendre, e liurar los dits drets a qualseuol altra persona, o cōpañia que haura dit, o dira en aq̄lls etiam per menor preu, e dita, puix aquella sia habilitada en lo modo, e forma contenguts en los precedents capitols. E en lo dit cas los dits Deputats hajen de refer, y refacen a la dita generalitat de les dites quatre milia liures en poder de aquells lliurades, o segons dit es deposades en la taula de Valencia per la dita persona, o compaña tot lo que menys seran venuts, e arrendats dits drets, e altres interessos y despeses que cau faran al dit general per dita raho. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ Super eodem.

Cap. XII.

Tem Señor com lo quitament, e carregamēt dels dits censals fahedor per la habilitacio de la seguretat, e drets de la persona, o persones, compaña, o compañies que entenen a dir en los drets del dit General redunde en be, vtil, e profit de aquell, e no sia raho que la persona, o compaña qui donara dita seguretat, dient en los dits drets, e no restant ab aquells haja de pagar les despeses se faran en dits quitaments, e nous carregaments. ¶ Perço supliquen los dits tres braços que per vostra Alteza sia ordenat que en cas que alguna persona, o compaña de les habilitades (com dit es) no reste ab lo arrendament dels dits drets, la dita generalitat li pague, e haja pagar les despeses que justament, e ab veritat seran fetes per fer los quitaments, y nous carregaments dels dits censals; y que lo sindich del dit General haja de restituhir y restituexca per via de reuenda los dits censals a la dita persona, o compaña ab euictio per fets proprijs tant solament, e liurar les cartes de dits carregaments, e que per totes les dites despeses de quitaments, e carregaments dels censals del General se paguen al Assessor y scriua de la Generalitat cinquāta liures e no mes: de les quals la persona y compaña que restara ab los dits drets haja de pagar vint y cinch liures, y les altres vint y cinch liures lo dit General en cas que les dites despeses prenguessen major summa de les dites cinquanta liures. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ Super eodem.

Cap. XIII.



Tem Señor per leuar tota manera de recel y scrupol. ¶ Supliquen los dits tres braços a vostra Alteza sia ordenat que les dites que de huy auant se diran en los dits drets per qualseuol persona, o persones: compaña, o compañies, puix aquelles sien habilitades en lo modo, e forma que de sus es dit, sien portades, e dites per mitja de corredor, o corredors publichs publicament axi les ques diran, e presentaran sens exaus com ab aquells, e no per official, o officials de la dita casa de la Deputacio, ni per altra persona alguna, e que de altra manera no sien admeses. ¶ Plau a sa Alteza.

¶ Que les assignacions que fan en les causes que tracten processalment axi en la Real audiencia com en altres tribunals inferiors de la ciutat y regne de Valencia sien toltes. Cap. XIII.

Tem Señor com a causa de les assignacions que fan en les causes que tracten processalment en la ciutat y regne de Valencia axi per la Real audiencia que en aquella se celebra, com per tots los tribunals inferiors de la dita ciutat y regne se causen moltes dilacions per la prosecucio de aquelles. ¶ Supliquen perço los dits tres braços sia per vostra Alteza prouehit y manar que en les dites causes, ni en alguna de aquelles nos facen assignacions a instancia de part alguna. E la part a qui dita assignacio sera feta no sia tinguda de cōparexer deuant lo jutge de dites causes, ni en contumacia de aquella se puixa prouehir cosa alguna: y en cas que prouehis sia nulle y de ningun efecte. ¶ Plau a sa Alteza quant a les causes que processalment se tractaran.

¶ Que en les causes civils ardues a arbitre del President de la Real audiencia ab parer del consell se donen los pouts, e duptes en dret quels ocorreran a peticio verbal, o en scrits de les parts litigants. Cap. XIV.

Tem Señor per lo que conue a la bona administracio de justicia y pera tallar plets y letigis. ¶ Supliquen los dits tres braços que per vostra Alteza sia prouehit que los doctores del supremo, e Real consell, y de la Audiencia que celebra en la ciutat y regne de Valēcia qui ara son, y per tēps seran, y los assessors del portāt veus de gñal governador, justicies criminals y civils de la dita ciutat y regne

A iij Batle